

Національний університет «Одеська юридична академія»
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ВИЩІЙ ОСВІТІ: РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ

1 липня – 11 серпня 2024 року

Львів – Торунь
Liha-Pres
2024

УДК 004.8:378(062.552)

III 94

Організаційний комітет:

Дикий Олег Вікторович – кандидат юридичних наук, доцент, декан факультету кібербезпеки та інформаційних технологій Національного університету «Одеська юридична академія», експерт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти;

Ульянова Галина Олексіївна – доктор юридичних наук, професор, проректор із навчальної роботи Національного університету «Одеська юридична академія»;

Соколов Артем Вікторович – доктор технічних наук, професор кафедри кібербезпеки Національного університету «Одеська юридична академія»;

Разінкін Нікіта Сергійович – експерт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Project manager компаній «Exalab Україна», «Infatica».

Штучний інтелект у вищій освіті: ризики та перспективи інтеграції: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 1 липня – 11 серпня 2024 року. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. 328 с.

ISBN 978-966-397-412-5

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Штучний інтелект у вищій освіті: ризики та перспективи інтеграції» (1 липня – 11 серпня 2024 року).

УДК 004.8:378(062.552)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2024

© Центр українсько-європейського
наукового співробітництва, 2024

ISBN 978-966-397-412-5

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ОСВІТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА РИЗИКИ

Ісмаїлова Л. Л.

викладач кафедри мовної підготовки

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

м. Київ, Україна

Сучасний етап цивілізаційного розвитку суспільства відзначається стрімкою появою нових технологій та швидким їх впровадженням у широке використання. Яскравим прикладом стала поява у 2022 році додатків, «здатних імітувати можливості людини у створенні текстів, зображень, відео, музики і навіть програмних кодів» [5, с. 5], перш за все ChatGPT. Так, використання ChatGPT здобувачами освіти під час освітнього процесу спричинило певну розгубленість і «неготовність» освітнього середовища та закладів освіти до такої колаборації. В рамках реакції (протидії) цьому явищу викладачі почали «зменшувати кількість письмових завдань» та збільшувати обсяги усних завдань, акцентуючи «увагу на комунікативному аспектові у навчанні» [1, с. 28]. Як відзначається у підготовленому та опублікованому ЮНЕСКО у 2024 році Керівництві з використання генеративного штучного інтелекту в освіті та наукових дослідженнях, – «незважаючи на те, що в січні 2023 року щомісячна кількість користувачів ChatGPT досягла 100 млн. осіб, тільки одна країна у липні 2024 року запровадила механізми регулювання використання генеративного штучного інтелекту (далі – ШІ)» [5, с. 3] на законодавчому рівні. Це тільки підтверджує тезу про те, що сучасні строки впровадження новітніх технологій у повсякденне життя є дуже короткі і тому усім суб'єктам необхідно діяти швидко та ефективно. Це стосується і національних державних інституцій, і профільних установ, відповідальних за формування та реалізацію політики, а також і безпосередніх учасників – закладів освіти всіх рівнів.

Так, «широке застосування ШІ» здобувачами вищої освіти (далі – ЗВО) в свою чергу призвело до збільшення навантаження на викладачів, які на додачу до «традиційних форм» педагогічного навантаження були змушені додатково здійснювати виявлення фактів використання ШІ під час написання письмових творчих робіт з боку ЗВО, проводити адаптацію навчальних програм під нові реалії, запроваджувати «нові методи оцінювання» і при цьому «самостійно залучати ChatGPT до вирішення навчальних завдань» [1, с. 28]. У свою чергу це сприяло тому, що заклади вищої освіти почали адаптацію своїх підходів до навчання, викладання та оцінювання так, щоб ШІ

використовувався ефективно та належним чином, в межах академічної доброчесності, що потребує «встановлення на законодавчому рівні регулювання застосування ІІІ в освітньому процесі, створення та впровадження Правил застосування ІІІ у вищій школі. Для ефективного напрацювання дієвих правил регулювання та механізмів використання ІІІ у освітньому просторі необхідно якнайшвидше «запускати активну дискусію щодо застосування ІІІ в освітньому процесі». Це в кінцевому результаті «дасть змогу сформувати в університетській спільноті етичні й громадянські компетенції, які допоможуть зменшити негативні й збільшити позитивні наслідки від використання технологій та інструментів ІІІ» [1, с. 28]. Адже чим скоріше буде врегульовано усі аспекти, тим більш підготовленою буде національна складова освітнього простору для подальшого впровадження та використання новітніх революційних технологій, а це в свою чергу сприятиме підготовці вже адаптованих до цього майбутніх фахівців, які матимуть відповідний рівень знань, умінь та компетентностей використання технологій та інструментів ІІІ під час професійної діяльності. Наразі питанням інституалізації ІІІ починають приділяти увагу як на національному рівні (на рівні урядів окремих країн), так і на регіональному (на рівні Європейського Союзу) та світовому рівнях (на рівні ЮНЕСКО). Наприклад в Україні 26 червня 2024 року Міністерством цифрової трансформації було презентовано Білу книгу з регулювання ІІІ в Україні. Як відзначає О. Борняков «будь-які різкі рухи щодо інновацій можуть пригальмувати розвиток галузі», а «тому було обрано м'який підхід до встановлення регулювання питань ІІІ в Україні, який відбуватиметься за принципом bottom-up: спочатку готуємо компанії до вимог, а далі ухвалюємо закон-аналог європейського AI Act» [4]. В першу чергу держава планує надати «компаніям загальні та секторальні рекомендації для різних сфер і аспектів використання ІІІ: від освіти та журналістики до порад з обробки персональних даних», а також «планується створити добровільні кодекси поведінки, платформу юридичної допомоги для бізнесу, регуляторну пісочницю для тестування високотехнологічних продуктів на відповідність майбутнім вимогам тощо» [4].

Як показала практика використання можливостей ІІІ в освітньому процесі, ІІІ «забезпечує персоналізований навчальний досвід, автоматизує оцінювання та створює віртуальні навчальні середовища», а також «може допомогти викладачам отримати уявлення про поведінку та успішність студентів, що дозволяє їм адаптувати навчання та надавати підтримку кожному студенту» [3]. В свою чергу слід відзначити, що використання ІІІ у освітньому просторі «відбувається за такими напрямками як: оцінювання (зокрема автоматичне

оцінювання та оцінювання навчального прогресу і ставлень студентів до навчання, індивідуальне і групове оцінювання тощо); прогнозування статусу навчання (передбачення відсіву студентів, груп ризику, інноваційних здібностей, кар'єрних рішень), продуктивності або задоволеності, покращення освітнього досвіду; асистування (підтримка студентів у здобутті освіти, для прикладу антропоморфна присутність, до якої віднесено віртуальні агенти та переконливе втручання через цифрові програми); тьюторинг (індивідуальні стратегії та підходи до особливостей та потреб студентів); управління навчанням (аналітика навчання, послідовність освітніх планів і програм, розробка інструкцій та розподіл студентів)» [2, с. 72]. Таким чином, перелічене вище є вагомим аргументом для залучення ІІІ в освітній процес, але разом з цим є потреба у вирішенні проблемних питань (на концептуальному, законодавчому, інституціональному, інструментальному, особистісному, етичному рівнях), які вже з'явилися під час впровадження технологій та інструментів ІІІ в освітньому просторі.

Наприклад група науковців (Драч І., Петроє О., Бородієнко О., Регейло І., Базелюк О., Базелюк Н., Слободянюк О.), які досліджували питання «використання штучного інтелекту у вищій освіті» запропонувала наступні напрями для реалізації (на національному, інституційному та індивідуальному рівнях): «розроблення чітко визначених правил (стандартів) використання ІІІ на основі ціннісних принципів, обґрунтованих ЄС та Європейською асоціацією університетів, а також здійснення на інституційному рівні нормативно-правового «врегулювання застосування ІІІ ... відповідно до місії, візії, цілі, цінностей на основі ключового етичного принципу»; забезпечення «сприяння на інституційному рівні оволодіння викладачами сучасних розробок з використання ІІІ», а також створення умов для переосмислення викладачем та методистом своєї ролі «під час викладання і навчання з використанням технологій та інструментів ІІІ»; «для ефективного та результативного використання ІІІ» проведення адаптації «підходів до викладання, навчання та оцінювання з урахуванням соціально-психологічних наслідків» щодо усіх суб'єктів освітнього процесу; «учасниками освітнього процесу» розглядати «використання ІІІ в освітньо-науковій діяльності як інструментарій або метод дослідження на засадах відповідальності, етичності, прозорості та академічної доброчесності»; враховувати «галузеву специфіку» під час впровадження технологій та інструментів ІІІ, яка в сфері освіти зумовлена «усвідомленням здобувачами освіти природи взаємодії із системою ІІІ», яка, в свою чергу, зорієнтована відповідними стандартами якості в рамках взаємодії між здобувачем освіти і створеними «правилами гри» [2, с. 76]. Так, використання

технологій та інструментів ШІ поставило перед усіма суб'єктами освітнього процесу досить великий комплекс питань і завдань, від успішності реалізації яких буде залежати майбутнє як викладачів, методистів, закладів освіти, так і майбутніх фахівців, які набуватимуть фахові знання, уміння та компетентності.

Література:

1. Андрощук А. Г., Малюга О. С. Використання штучного інтелекту у вищій освіті: стан і тенденції. *International Science Journal of Education and Linguistics*. 2024. Vol. 3, No. 2. Pp. 27–35. URL: https://www.researchgate.net/publication/379491231_Vikoristanna_stucnog_o_intelektu_u_visij_osviti_stan_i_tendencii
2. Драч І., Петрос О., Бородієнко О., Ререїло І., Базелюк О., Базелюк Н., Слободянюк О. Використання штучного інтелекту у вищій освіті. *International Scientific Journal of Universities and Leadership* 15 (2023). URL: <https://ul-journal.org/index.php/journal/article/download/213/190/>
3. Потенціал штучного інтелекту у вищій освіті. URL: <http://surl.li/bqleuv>
4. Регулювання штучного інтелекту в Україні: Мінцифри презентує Білу книгу. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/rehuliuвання-shtuchnoho-intelektu-v-ukraini-mintsyfri-prezentuie-bilu-knyhu>
5. Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. UNESCO. 2022. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137>

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Каленченко О. О.

*кандидат філологічних наук, асистент,
асистент кафедри іноземних мов математичних факультетів
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Значні досягнення у галузі цифрових технологій та штучного інтелекту останніми десятиліттями не лише активізували виняткове прискорення технічного прогресу, а й значно вплинули на соціо-гуманітарну сферу, принципи колективного світогляду та моделі комунікації. Актуальність дослідження функцій штучного інтелекту,